

вірних слуг радянської влади (Білодід, Курас тощо) або очолюються промосковськими компартійними директорами (Толочко, Ворона та ін.).

Щодо передачі Заповідника під егиду Київського Патріархату, то ця пропозиція була б слушною, якби утворювався/відроджувався саме монастирський комплекс (типу Києво-Печерської лаври, скиту Манявського і т.п.). Тут явно величезним гріхом було б прилучення до цього Церкви Московського Патріархату, яка нині є ворожою щодо України церковною спільнотою, яка стоїть на позиціях «русского мира», не засуджує фашистську агресію Росії, підтримує концепцію громадянської війни на нашому Сході, проводить антиукраїнські хресні ходи та ін. То є інституція, яку взагалі варто прикрити, а керівництво заслухати на предмет «політичного православ'я».

Але водночас ми вважаємо що комплекс не варто нині передавати взагалі в статус монастиря якоїсь однієї із діючих в країні церков. По-перше, всім водночас не передси, а коли одній з них, то це може викликати збурення інших, невдоволення, що нині аж ніяк не на часі. Хоч при цьому зауважимо на тому, що ми у Відділенні повністю підтримуємо Київський Патріархат у всіх його діяннях, безпосередньо причетні навіть до появи цієї Церкви. По-друге, Межигір'я – це територія, де можливі різні археологічні пошуки, дослідницька робота наших науковців-істориків. Передача під монастир виключить це. А вона має бути, бо ж пишуть, що навіть десь там залишена в прихові бібліотека Ярослава Мудрого. По-третє, світський характер Заповідника дасть можливість користатися ним як туристичним об'єктом. Для паломництва – то це під питанням, бо ж там взагалі відсутні будь-які значимі церковно-православні об'єкти. По-четверте, де в Київського Патріархату візьмуться кошти на відтворення Заповідника, а це відтворення практично треба проводити з нуля: Межигір'я як комплекс духовних споруд відсутнє.

То ж доцільно відроджений Межигірський Національний історико—архітектурний заповідник підпорядкувати Національній Академії наук, зрозуміло, виділивши кошти на його відродження. Храми, які відтворюють на території Заповідника, мають бути віддані в підпорядкування Межигірського Православного монастиря, що належатиме Церкві Київського Патріархату.

Керівник Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ проф. А.КОЛОДНИЙ

4.В3. Експертна оцінка Постанови Верховної Ради України за підписом А.Парубія щодо вишанування 70-річчя ліквідації Вірмено-Католицької Церкви в Україні

1. Національна Академія наук України не може виконувати названу Постанову Верховної Ради, бо ж цю подію слід **не вишанувати**, а відзначати із слезами на очах й засудженням того вандалізму, до якого вдалася радянська влада щодо цієї Церкви. Вона була офіційно ліквідована в 1946 році. В 1945-1946 роках були арештовані всі вірмено-католицькі священники й ув'язнені або ж депортовані в Зауралля. Глава Церкви архієпископ Діонісій Каєтанович помер 18 листопада 1954 року на засланні в місті Абежі.
2. Спроби відродження Церкви в роки незалежності залишилися незреалізованими навіть при наданні їй Українською Греко-Католицькою Церквою священника для єдиної громади Церкви у Львові. Ця громада офіційно була зареєстрована ще в 1991 році у складі 10 вірян. Із смертю монашки-протора відродження Церкви, яка активізувала процес відродження ВКЦУ, **громада зникла з реєстрації**. Зрештою всі вірмени-християни прилучилися до легально діючої в Україні Вірменської Апостольської Церкви, яка нині має в країні 25 офіційно зареєстрованих громад і свій центр у Львові, очолений архієпископом Григоріусом Буанетяном. Частина вірян-уніатів пристала до Греко-Католицької Церкви, частина виїхала до Польщі. Папська курія в 1991 році відкрила спеціальний ординаріат для вірмено-католиків Східної Європи в місті Гюмрі.

3. **Нині офіційно зареєстрованих громад вірмен-католиків в Україні немає.** Про одну з них нібито діючу у Львові без реєстрації ЛИШЕ говорять. Чи ж є вона, а чи ж немає навіть у Держдепрелігії України, де проводиться їх реєстрація, сказати не можуть. Українські греко-католики говорять ще про нібито наявні дві громади вірмен-католиків - у Кам'янці-Подільському та Харкові.
4. Зважаючи на те, що Ватикан нині негативно ставиться до феномену уніатизму, вважаємо **безпідставними сподівання на відродження Вірмено-Католицької Церкви в Україні.** В Україні нині взагалі відсутні представники вірмено-католицького кліру, які взялися б до цього відродження. *Пристапивши до створення на базі Української Асоціації релігієзнавців Всеукраїнської Ради релігійних меншин, ми спробуємо відшукати членів офіційно невизнаних громад ВКЦУ і налагодити з ними діалог, запросити їх до участі в роботі цієї Ради.*
5. Враховуючи постійне новорічне обмеження фінансування Відділення релігієзнавства й оплати праці працюючих (нині – 0,5-0,7 окладу), скорочення його штату із 36 до 15, науковий колектив не може взяти на себе, як це вимагає одержана Постанова ВРУ, дослідження ще й всього поконфесійного життя країни, зокрема й вірмено-католицизму, бо ж маємо нині у нас в країні вже понад сотню релігійних течій. Ми маємо зв'язки лише з найбільш чисельними. Враховуючи розширення конфесійної мережі, складність міжконфесійних відносин, які потребують постійно їх толерантизації, потрібно було б утворити в структурі Відділення спеціальний відділ *конфесіології релігії.*
6. Відділенням у 2002 році було видрукувано брошуру «Вірменська Церква в Україні» авторства нашої пошукачки Ірини Гаюк. В 2003 році вона захистила кандидатську дисертацію на цю ж тему. В часописі «Релігійна панорама» №5 за 2008 рік в Сторінці конфесій видрукувано статтю «Вірмено-Католицька Церква». У томі «Релігійні меншини України» в 2011 році нами видрукувано параграф «Вірмено-Католицька Церква в Україні». *Вже написані статті про Вірмено-Католицьку Церкву взагалі, Вірмено-Католицьку в Україні і її останнього главу архієпископа Діонізія Каєтановича й передані до першого тому «Української Релігієзнавчої Енциклопедії», видрук якої, при наявності коштів, нами заплановано на 2017 рік.*
7. Взагалі ж дослідженням історії і природи Вірмено-Католицької Церкви як окремого конфесійного феномену нині у Відділенні ніхто не займається. *Хібащо будемо досліджувати ВКЦУ (п.н.с. Яроцький П.Л. та ст..н.сп. Недавня О.В.) при вивченні феномену християнського уніатизму в плановій темі з проблем релігійної ідентичності.*
8. У Львівському Музеї релігії на травневій 2017 року міжнародній науковій конференції, співорганізаторами якої вже 26 років поспіль є Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ та Інститут археографії ім. М.Грушевського, буде виголошено *два повідомлення, присвячені Вірмено-Католицькій Церкві України.* Якщо знайдуться доповідачі, то організуємо роботу спеціальної секції.

Керівник Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ проф. А.КОЛОДНИЙ

4. В 4 НАУКОВО –ЕКСПЕРТИНА ОЦІНКА ЕЗОТЕРИЧНОГО ВЧЕННЯ Лариси ДМИТРІЄВОЇ

Ознайомилися із надісланими віце-президентом НАН України В.І. Пирожковим для експертизи матеріалами про Ларису Дмитрієву, перемовини щодо її особи із релігієзнавцями із Москви. Відразу ж радимо Вам, Вікторе Івановичі, *не вплутуватися в ситуацію щодо неї, сказати, що то далеке від Вашого наукового фаху, наукової спеціалізації, а відтак Ви не можете дати наукову оцінку праць Дмитрієвої.* Бо ж Вашим ім'ям потім будуть так козиряти, як тими знаннями особами, рецензії яких надіслали Вам, а